

NOVADNIEKS

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

● Nr. 63 (7068)

● Otrdiena, 2000. gada 6. jūnijs

● Cena Ls 0,12

«Visiem pārlieku
skaistiem vārdiem
ir meteorīta likte-
nis — uzliesmot
un apdzist.»

G. Alpītis

Dziesmu kamols satīts

Livija Rancāne

Ceļš uz dziesmu svētkiem ir noiets. Jā, priekšā vēl sviedrējoši mēģinājumi Rīgā un kulminācija Mežaparka estrādē. Taču uz lielās svētku estrādes mūsu bērni no Preiļiem, Līvāniem, Aglonas, no mūsu mazajām lauku skolām būs vieni starp daudziem tūkstošiem, katrs kā maza notīņa lielajā dziesmu un deju svētku simfonijā.

Bet svētdien, 4. jūnijā Preiļos notikušajos rajona skolēnu dziesmu un deju svētkos visi bija kopā un vienoti. Deju un mūzikas skolotāji, kas no vieniem līdz otriem svētkiem skolās uztur un saglabā, un kopj latviešu dziesmu tradīcijas. Bērni un jaunieši, kas iemācās, ka zvaigžņu stunda svētku estrādē atnāk caur tūkstoš noguruma stundām. Vecāki klusā lepnumā. Draugi, skolasbiedri, kaimiņi un radi, jo vai tad svētku koncertā starp klausītājiem un skatītājiem bija kaut viens, kurš lielajā kopkorī un dejotāju virtenēs neieraudzītu paziņu?

Dziesmu svētku prieku dāvināja deju kolektīvi no Preiļu Valsts ģimnāzijas, Līvānu ģimnāzijas, Aglonas, Rudzātu, Riebiņu vidusskolas, Preiļu 1., Aizkalnes, Galēnu, Jaunsilavu, Rožupes, Pelēču pamatskolas, rajona bērnu un jauniešu centra, Jaunaglonas arodvidusskolas, kori no Aglonas vidusskolas, Preiļu Valsts ģimnāzijas, Preiļu 1. pamatskolas, Līvānu 2. vidusskolas, Līvānu ģimnāzijas. Svētkos piedalījās teātra grupa «Haoss», vokālais ansamblis «Spurgaliņas», folkloras kopa «Ceiruleits», deju grupa «Elīze», Siļukalna pamatskolas pūtēju orķestris, Pelēču pamatskolas kapela, Rožupes pamatskolas trio, pūtēju orķestris «Daugava».

Pēc svētku koncerta, kas sastāvēja no trim daļām: «Par tiem, kam reiz bij' citāds viss», «Par tiem, kas vēlas būt paši», «Par prinčiem un princesēm», rajona padomes priekšsēdētājs Arvīds Soldāns pateicās kolektīvu vadītājiem un koru diriģentiem. Viņi saņēma svētku galvenā sponsora —

akciju sabiedrības «Līvānu stikls» balvas. Koru diriģenti Iveta Soldāne, Ilze Rožinska, Laima Sondore, Katrīna Podopriģorova saņēma Latvijas Izglītības un zinātnes ministrijas, Valsts jaunatnes iniciatīvu centra goda diplomus. Arvīds Soldāns izteica pateicību arī to iestāžu un uzņēmumu vadītājiem, kas gādāja par svētku netraucētu norisi.

Vairāk nekā divas stundas garais koncerts izskanēja kā viens veselums, noturot neatslābstošu skatītāju interesi, un tas bija svētku režisores, rajona bērnu un jauniešu centra direktora vietnieces Ilgas Peisnieces nopelns. Par kopīgo dejas rakstu rūpējās deju kolektīvu virsvadītāja Silvija Kurtiņa, par dziedājumu — virsdiriģentes Ilze Rožinska, Ilona Balaško, par skanējumu — koncertmeistare Elizabete Tenisa. Skolēnu dziesmu un deju svētkus Preiļos organizēja rajona bērnu un jauniešu centrs ar rajona padomes, rajona izglītības pārvaldes un Preiļu domes atbalstu.

Saņem pēdējās atļaujas HES būvniecībai

Ginta Kraukle

Pagājušajā gadā SIA «Mežrozīte» saņēma tajā laikā vēl Līvānu pilsētas domes atļauju Straumes hidroelektrostacijas balsta un sliekšņa būvei Līvānos uz Dubnas, ko arī veica. Pavasarim iestājoties, rosību Dubnas krastā nemanīja, taču tas nenozīmē, ka celtniecības darbi būtu apstājušies. 1. jūnijā Līvānos apmeklēja SIA «Mežrozīte» īpašnieks Juris Galvanovskis un Daugavpils reģionālās vides pārvaldes saskaņošanas un ekspertīzes daļas vadītāja Romualda Kondratoviča.

Lai veiktu izpēti un sagādātu visas HES būvniecībai vajadzīgās atļaujas, firmai bija nepieciešami divi gadi. J. Galvanovskis atzīst, ja toreiz būtu zinājis, cik sarežģīts izrādīsies šis sagatavošanās ceļš, būtu ilgi pārdomājis — būvēt Straumes HES vai ne. Nu griezties atpakaļ

par vēlu — atļaujas nav valsts institūcijām saņemtas, pēdējā un nopietnākā no tām — reģionālās vides pārvaldes atzinums par HES ietekmi uz vidi tiks saņemts tuvāko dienu laikā. Lai uzsāktu celtniecību, kas firmai kopumā izmaksās 300 tūkstošus latu, nepieciešams sasaukt iedzīvotāju sapulci un saņemt Līvānu novada domes lēmumu. Uzņēmējs plāno, ka celtniecība varētu tikt uzsākta jau jūnija beigās un pabeigta vasaras mēnešos, kad ūdens līmenis Dubnā ir viszemākais. Vides aizsardzības aspektā DRVP speciālistei R. Kondratovičai radās arī vairāki jautājumi.

Celtniecība var tikt uzsākta tikai tad, kad notikusi objekta publiskā apspriešana. Vienīgi tādā gadījumā, ja iedzīvotājiem nav pretenziju pret šāda objekta celtniecību, un ja viņi ir informēti un apzinās, cik un kādā mērā tas var ietekmēt viņu turpmāko dzīvi. Uzņēmums ar savu darbību nav tiesīgs nodarīt zaudējumus iedzīvotājiem un viņu īpašumiem. Lai gan firmas direktors vairākkārt uzsvēra, ka Ubagliča iedzīvotāju

pagrabi appludināti netiks, tomēr, lai būtu drošas garantijas, darbošoties vienošanās starp pašvaldību un minēto firmu, kas paredz no SIA «Mežrozīte» puses «fiziskām un juridiskām personām iespējami īsā laikā pilnībā kompensēt materiālos zaudējumus, kas iestāsies HES darbības paaugstinātā gruntsūdens līmeņa dēļ un HES izraisīto plūdu gadījumā, ledu iešanas laikā, kā arī pēc to pieprasījuma veikt pasākumus, lai novērstu īpašuma bojāšanu, ja tai ir pastāvīgs raksturs, un segt ūdens ietekmes radīto zaudējumu novēršanas izdevumus». Projektā, kā aizrādīja vides speciāliste, nepieciešams iestrādāt ūdens līmeņa atzīmju iespējamās svārstības gan augšpus, gan leļpus aizsprosta, kas pašreizējā redakcijā nav fiksētas.

Lai novērstu iespējamās applūšanas briesmas, firma sola ierīkot vertikālo drenāžu Ubagliča individuālo māju sektorā, taču, kā aizrādīja R. Kondratoviča, projektā šāds elements nav iekļauts, tas nav paredzēts arī izdevumu tāmē.

Turpinājums 2. lappusē.

Īsziņas

■ Šodien, 6. jūnijā Preiļu pilsētas domes priekšsēdētājs Ilmārs Meluškāns tiek ar izglītības un zinātnes ministru Kārli Greiškalnu. Sarunas laikā paredzēts apspriest Preiļu arodvidusskolas tālāko likteni. «Novadnieks» jau rakstīja, ka vairāku gadu garumā ieilgusi lēmuma pieņemšana par arodvidusskolas nodošanu valsts pārziņā. Ja Preiļu arodvidusskola no pašvaldības mācību iestādes kļūtu par valsts mācību iestādi, no valsts budžeta tiktu saņemts arī skolas finansējums.

■ Preiļu pilsētas domes priekšsēdētājs Ilmārs Meluškāns ir saņēmis ielūgumu 9. jūnijā apmeklēt Krievijas Federācijas ģenerālkonsulātu Daugavpilī. Tur tiek rīkota svinīga pieņemšana par godu kaimiņvalsts nacionālajiem svētkiem — deklarācijas par Krievijas Federācijas suverenitāti pieņemšanas gadadienai.

■ 7. un 8. jūnijā Jēkabpilī notiks kultūras valsts inspektoru kārtējais darba seminārs, kura gaitā piedalīsies arī Preiļu rajona kultūras valsts inspektore Elvira Brovacka. Viņa informēja, ka semināra laikā paredzētas tikšanās ar pašvaldību pārstāvjiem, rajona kultūras iestāžu un kultūrvēsturisku vietu apmeklēšana.

■ 15. jūnijā Preiļu rajona skolotāju koris dosies uz Rīgu, kur uzstāsies izstādes «Svečturis-2000» atklāšanas svinībās. Paredzēts, ka izstāde ar Latgales keramiķu veidotajiem svečturiem no Daugavpils aizceļos uz Raiņa muzeju. Preiļu rajona skolotāji Rīgos skatītāju vērtējumam nodos savu jauno latgališu dziesmu programmu.

L. Kirillova

■ Mācību gads noslēdzies, bet viens no pēdējiem pasākumiem, kas notika Līvānu ģimnāzijā, bija skolas parlamenta vēlēšanas. Ievēlēta jauna skolas prezidente — 9.d klases skolniece Dace Rudzīte, jauni spēki papildinājuši arī ģimnāzijas Kārtības ministriju, ievēlēts informators — koordinators, noformētāji, atjaunota Ārlietu ministija, kuras uzdevums attīstīt starpskolu sakarus. Savukārt ģimnāzijas prezidente pārstāv skolēnu parlamenta intereses mācībspēku vidū, koordinē ministriju darbību un prezentē skolu dažādos pasākumos. Jauniešielētie ģimnāzijas parlamentārieši — Inita Šķelta, Kristīne Aļehno, Andžs Balodis, Santa Kašs, Gints Caune, Jānis Lāčkājs un Elīna Šilova.

■ 3. jūnijā Madlienā notika vides speciālistu spartakiāde, kurā piedalījās arī Daugavpils reģionālās vides pārvaldes Preiļu daļas darbinieki. Spartakiādes tiek rīkotas katru gadu, tāda notikusi arī Latgales reģionā, Višķos. Spartakiādes dalībnieki mēroja spēkiem vairākos sporta veidos — gladiatoru cīņās, kombinētajā stafetē, strītbolā, basketbolā, volejbolā, ūdenssportā. Višķos notikušajā spartakiādē dalībnieki sacentās braukšanā ar katamarāniem, šogad Madlienā akcents ticis likts uz volejbolu, pastāstīja spartakiādes dalībniece, DRVP Preiļu daļas vadītāja Solveiga Mazjāne.

G. Kraukle

Nacionālās ziņas

Novērš atšķirības nodokļa nomaksai

Saeimas pieņemtie grozījumi likumā par muitas nodokli paredz novērst atšķirības muitas maksājumos starp fiziskām un juridiskām personām, kurām pievienotās vērtības nodoklis bija jāmaksā no visas automobiļa muitas vērtības, bet fiziskajām — no vērtības, kas pārsniedz 300 latus. Tas veicināja muitas maksājumu samazināšanu, noformējot auto uz fiziskās personas vārda. Grozījumi likumā paredz, ka arī fiziskām personām, ievadot Latvijā automobili, nodoklis jāmaksā par pilnu tā vērtību.

Ieved vairāk dārzenus un augļus

Latvijā, sākoties sezonai, arvien vairāk tiek ievesti dārzeni un augļi. Pēc Sanitārās inspekcijas datiem, pagājušajā nedēļā valstī ievestas 272 tonnas tomātu, 138 tonnas kartupeļu, 136 tonnas gurķu, 26 tonnas zemeņu un 19 tonnas burkānu.

Jāsakārto reliģisko organizāciju finansu kontrole

Latvijā notrās naudas atmazgāšana, iespējams, notiek arī caur reliģiskām organizācijām. Kā uzskata speciālisti, nesakārtotās likumdošanas dēļ paveras reālas iespējas pretlikumīgām darbībām reliģijas aizsegā, tāpēc jāsakārto reliģisko organizāciju finansu kontroles mehānisms. Kā skaidro «NRA» Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta priekšnieka vietnieks Aldis Lieljūksis, sakarā ar to, ka reliģisko organizāciju finanses netiek kontrolētas, ir radušās bīstamas nišas, ko izmanto ļaudis. A. Lieljūksis nevēlas mest ēnu uz reliģiskām organizācijām, bet, kamēr nebūs sakārtota kontroles mehānisms, reliģisko organizāciju aizsegā «veikli zēni» varētu veikt pretlikumīgas darbības. Reliģisko organizāciju gada pārskatos nav iekļauti jautājumi par izdevumiem, uzņēmējdarbību, īpašumiem, materiālo stāvokli, ziedotāju vārdi u.c. nianšes. Tas pierāda, ka reliģisko organizāciju finansiālā darbība nav pietiekami caurskatāma.

Zviedru pianists neierodas uz noslēguma koncertu

Sestajā Latgales televīzijas mūzikas festivālā uz noslēguma koncertu neieradās zviedru pianists Roberts Vels. Kā informē festivāla organizatori, pianista neierašanās iemesls bijis neliels bijēšu skaits, kas realizēts iepriekšpārdošanā (tikai 200). Šī iemesla dēļ neieradās R. Velsa pavadītājsastāvs — Liepājas simfoniskais orķestris.

Uguns šogad atņēma 121 dzīvību

Šī gada pirmajos piecos mēnešos ugunsgrēkos Latvijā gājis bojā 121 cilvēks, no tiem 8 bērni. Visvairāk ugunsgrēku izcēlies dzīvojamās mājās. Radītie zaudējumi ir 1 452 054 latu vērtībā. Ugunsgrēku iemesli ir neuzmanīga apiešanās ar uguni, elektrotehnika, krāsns apkure, jaunprātīga dedzināšana, bērnu draiskulība. Ziņas sagatavoja T. Elste

Ceļinieki interesējas par Preiļiem

Antons Rancāns

Maija nogalē Preiļus apmeklēja 7. Saeimas deputāti no frakcijas «Latvijas ceļš» Andrejs Panteļejevs, Helēna Soldatjonoka un Vanda Kezika. Diemžēl, preiļiešu interese nebija liela. Kā «Novadniekam» teica V. Kezika, apmeklējuma pirmajā daļā, kas bija paredzēta individuālajām pārrunām ar vēlētajiem, pieņemti tikai divi pieteikumi. Otrajā, pašvaldību darbinieku un sociālajā sfērā strādājošo uzklaušīšanai veltītajā, piedalījās daži no «LC» nodaļas pārstāvjiem un žurnālisti. Šai auditorijai A. Panteļejevs izklāstīja savas, tāpat arī «Latvijas ceļa» nostādnes par vietējo padomju vēlēšanām, kas strauji tuvojas, tiesiskās kārtības un ārpolitikas sakārtošanu valstī, par jaunās, Andra Bērziņa sastādītās valdības ilgu noturēšanos.

Deputāti iepazinās ar Preiļu domes darbu un perspektīvajām iecerēm, ar pašvaldības kultūras nama gauso atjaunošanu, soloties palīdzēt to paātrināt.

● Savienības «Latvijas ceļš» priekšsēdētājs Andrejs Panteļejevs un 7. Saeimas deputātes Helēna Soldatjonoka un Vanda Kezika rajona padomes sēžu zālē. Foto: A. Rancāns

Saņem pēdējās atļaujas HES būvniecībai

Ginta Kraukle

Sākums I. lappusē

Vides speciālistus satrauca arī tas, kādu ietekmi uz apkārtni vidi atstās pilsētas notekūdeņi pēc HES darbības uzsākšanas. Shēmā nav atzīmēti grāvji, lietus un kanalizācijas notekūdeņu izplūdes vietas, kā arī sīkās upītes. Patlaban pilsētas teritorijā ir trīs kolektori, no kuriem darbojas divi. Viens no tiem nodrošina lietus ūdens izplūdi pie gājēju tilta pār Dubnu lejpuru iecerētā aizsprosta, HES darbības rezultātā straume varētu samazināties, tādējādi nenodrošinot pilnīgu notekūdeņu sajaukšanos un neitralizēšanos, kas varētu veicināt atsevišķu vietu ekosistēmas izmaiņas, pārpurvošanos. Pašreiz nav zināms, vai lejpuru aizsprosta tiks nodrošināta normāla ūdens

caurtece, kas ir 1,35 m³ ūdens sekundē. Ja caurteces apjoms tiks būtiski samazināts, var veidoties nevēlami notekūdeņu uzkrājumi, līdz ar to kaitējums dabai.

Viens no aktuālākajiem jautājumiem HES sakarā ir zivju ceļa nodrošināšana. Izstrādājot atjaunotās ūdenskrātuves ekspluatācijas noteikumus, jānosaka ierobežojumi straujai ūdens līmeņa pazemināšanai galvenajā zivju nārsta periodā — aprīli un maijā. Priekšroka dodama amatierzvejai, papildus ielaižot līdakas, zandartus un karūsas. Nepieciešama arī zivju mazuļu ielaišana, kam projektā jāparedz noteikta summa, uzskata vides pārvalde. Palielinātā straume augšpus aizsprosta var veicināt zivju mazuļu aizplūšanu, tādēļ būtu nepieciešami sieti, kas daļu mazuļu aizturētu. Vides speciālisti atzīst, ka Dubna nav uzskatāma par

izteiktu nārsta vietu, tādēļ šo procesu HES darbībai nevajadzētu ietekmēt. Projektā tika konstatēta virkne nepilnību, taču tās nebūs sarežģīti novērt. Pagaidām informācija nav oficiāli apstiprināta, taču samērā droši var apgalvot, ka DRVP slēdziens būs pozitīvs. Jau 29. jūnijā Līvānu novada domes sēdē varētu tikt apstiprināts lēmums par būvatļaujas izdošanu SIA «Mežrozīte». Atlikusi iedzīvotāju sapulce, kurā tiksies pilsētnieki, deputāti un celtniecības speciālisti. Lielā mērā «būt vai nebūt» pašlaik ir atkarīgs no iedzīvotāju nostājas un rīcības. Viens atjaunots objekts pilsētā, protams, ir labi, taču vai tā darbība neradīs sekas, kuras pēc tam būs grūti labojamas, redzēsim tikai tad, kad Dubnas tilta pakājē tiešām sāks darboties abas turbīnas un elektroenerģiju ražos Staumes HES.

Preiļu domei būs jāpieņem nepopulārs lēmums par bērnu dārziem

Lidija Kirillova

Pagājušās nedēļas laikā to Preiļu iedzīvotāju daļu, kuru ģimenēs ir mazi bērni, satrauca runas par iespējamo bērnu dārza nr. 1 slēgšanu. Grupa vecāku bija pat ieradusies domē, lai «novērotāju» statusā piedalītos domes speciālistu un bērnu dārzu vadītāju darba sanāksmē. Par to, kāda ir situācija Preiļu pilsētas pirmsskolas bērnu iestādēs, kā arī par to, kā šis jautājums ir saistīts ar citām pašvaldības izglītības iestādēm, «Novadniekam» savu viedokli izteica Preiļu pilsētas domes priekšsēdētājs Ilmārs Meluškāns.

— Skaidrības labad sāksu ar skaitļiem. Pašlaik Preiļu pilsētas budžets finansē divus bērnu dārzus: 60,8 tūkstoši latu atvēlēti bērnu dārzam nr. 1 un 81,8 tūkstoši latu bērnu dārzam «Pasaciņa». No šī finansējuma vecāku iemaksas bērnu dārzos ir attiecīgi 13,7 un 15,5 tūkstoši latu. Tātad tiešais domes finansējums ir aptuveni 113 tūkstoši latu.

Pēc valsts budžeta veidošanas principiem, kuri attiecas uz pašvaldībām un tajā skaitā arī uz Preiļu pilsētu, mūsu pirmsskolas vecuma bērnu iestādēm pienāktos tikai 74 tūkstoši latu. Tas nozīmē, ka mēs pārņemam apmēram 40 tūk-

stošus latu. Domes speciālisti ir izanalizējuši informāciju par to, cik bērnu apmeklē bērnu dārzus un cik pieteikušies — kopā sanāk nepilns bērnu dārza «Pasaciņa» komplekts. Reālais apmeklējums ir krietni mazāks.

Esam ņēmuši vērā arī to, ka bērnu dārzs nr. 1 ir pārslogots. Pilnīgi nolieņojies viss, kas saistīts ar mazuļu uzturēšanos pagalmā. Tas nozīmē, ka būtu vajadzīgi ievērojami papildus līdzekļi, lai rekonstruētu, pārbūvētu un labiekārtotu spēļu laukumus. Šobrīd dome neko tādu nevar atļauties.

Nākas atzīt, lai uzturētu bērnu dārzus, tērējam līdzekļus, kas patiesībā būtu jāizlieto citiem mērķiem, piemēram, jāiegulda kultūras nama atjaunošanā, par ko saņemam daudz pārmetumu, kultūras dzīves aktivizēšanā, ielu apgaismojuma uzlabošanā, ielu remontā vai sociālās palīdzības sniegšanā. Līdz ar to domē radās diskusijas, kā turpmāk organizēt pirmsskolas vecuma bērnu iestāžu darbu. Mēs saprotam, ka tas nebūs vienkāršs solis, radīs zināmas neērtības vecākiem, taču finansiālā un demogrāfiskā situācija pilsētā liks izšķirties.

Lēmuma pieņemšanu sarežģī tas, ka ir problēmas ar Preiļu 1. pamatskolas klasu izvietojumu, jo skolā trūkst telpu. Aizvadītā mācību gada laikā divas pirmās klases mācījās bērnu dārzā «Pasaciņa». Turpat bērnu dārzā ir izvietota arī viena Rudzātu internātskolas grupa. Arvien ak-

tuālāks kļūst jautājums par telpām Preiļu arodvidusskolas darba nodrošināšanai.

Sarunā Preiļu pilsētas domē, uz kuru bija uzaicinātas bērnu dārzu vadītājas un izglītības pārvaldes pārstāvji, mēģinājām meklēt iespējas, kā atrisināt visas šīs neskaidrības. Viena bērnu dārza slēgšana un bērnu pārvietošana uz otru būtu vienkāršākais un vieglākais risinājums. Īsti skaidra nav arodvidusskolas nākotne, ja šī skola tiktu nodota valsts pārziņā, tā saņemtu valsts finansējumu. Šāds rezultāts atrisinātu arī bērnu dārzu problēmas. Izglītības pārvaldes speciālisti pastāstīja par iespēju veidot atsevišķu pirmsskolas iestādi bērniem ar veselības traucējumiem. Arī tā tiktu finansēta no valsts budžeta. Tomēr, ja šis lietas veiksmīgi tiktu nokārtotas, reāli izmaiņas būtu tikai 2002. gada budžetā.

Domes priekšsēdētājs I. Meluškāns solīja, ka šī mēneša laikā atbildīgie speciālisti tiks skaidrībā, kā atrisināt samilzušās bērnu dārza problēmas. Ja pilsētas budžets būtu tāds, ka to varētu tērēt nedomājot, neviens arī nelauzītu galvu, bet, iespējams, atjaunotu arī pārējos kādreiz darbojošos bērnu dārzus, jo, lūk, «Pasaciņa» vecākiem šķietot pārāk tālu. Taču ir savādāk — ja vienā vietā pārtērē, otrā pietrūkst. Un 40 tūkstoši latu, kas pašlaik tiek pārtērēti, būtu lielisks atspaidis, piemēram, maznodrošinātajiem pilsētas iedzīvotājiem komunālo maksājumu segšanai vai sociālajai palīdzībai.

Tuvojas beigām pirmais 2000. gada pusgads.

Lielāko rajona laikrakstu «NOVADNIEKS» jūlijam un pārējiem mēnešiem var pasūtīt visās pasta nodaļās un pie lauku pastniekiem līdz 25. jūnijam.

Lauku attīstība Latvijā atkarīga no valdības un sabiedrības dialoga

Ne vācu kungi, ne krievu cari, ne staļiniskais sociālisms, ne kvadrātlīdzdas, neatņēma latviešiem latvisko, zemniecisko identitāti. Zemniecība, lauki bija niša, kurā izdzīvot, pārdzīvot visas nelaimes. Nu pasaules kapitāla un tirgus priekšā esam apmulsuši. Vairs it kā nevaram paslēpties ierastajā, spēku došajā identitātē — laukos. Ne etniski, ne materiāli.

(No zemkopības ministra Ata Slaktera uzstāšanās konferencē «Lauku attīstība Latvijā»)

Lidija Kirillova

«Novadnieks» jau informēja, ka 30. un 31. maijā Rīgā notika starptautiska konference «Lauku attīstība Latvijā», kurā piedalījās laukos dzīvojošie zemnieki, lauku uzņēmēji, lauksaimniecības nozaru asociāciju pārstāvji, lauku intelīģence, bezdarbnieki, kā arī ārzemju speciālisti no Dānijas, Lielbritānijas, Francijas, Norvēģijas, Vācijas, ASV.

Konferencē piedalījās arī «Kalnaviņu» saimniece Ineta Liepniece no Riebiņu pagasta. Liepnieku ģimene apsaimnieko (kopā ar nomāto) 70 hektārus zemes, audzē graudus (šogad apsēti 20 hektāri), tur deviņas slaucamas govīs. Saimniecība pašlaik atrodas tajā punktā, kad ir jāizlemj — uz kuru pusi svērties. Vairbūt paplašināties un modernizēties? Vairbūt izvēlēties kādu pavisam citu saimniecības un pelnīšanas virzienu?

Ineta bija ar mieru pastāstīt par, viņasprāt, konferences svarīgākajām atziņām un izteikt savas pārdomas par lauku nākotni Latgales zemnieka skatījumā.

Galvenā tēma, ko aplūkoja konferencē un kas izskanēja referātos, — kādi Latvijas lauki izskatās šodien un kādiem tiem jāklūst nākotnē. Gandrīz visi runātāji bija pārliecināti, ka vajag modernizēt lauksaimniecisko ražošanu, celt tās efektivitāti un darba ražīgumu. Tādā veidā tiks samazināts lauksaimniecībā nodarbināto skaits. Pašlaik Latvijas lauksaimniecībā nodarbināti 150 tūkstoši cilvēku, nākotnē būs vajadzīgi tikai 25 procenti no šī skaitļa. Pārī paliks daudz brīva darbaspēka. Kur to likt?

Uz šo jautājumu skaidras atbildes nebija, tikai prognozes. Praktiski visa konference man likās ieinteresētu delegāciju, ko izvirzīja no rajoniem, nostādīšana fakta priekšā, lūk, mēs jums paziņojam — sāciet domāt nelauksaimnieciski, jo lauksaimniecība drīz vien tik plašā mērogā Latvijai nebūs nepieciešama, kur nu vēl Eiropas Savienībai. Vairākkārt tika uzsvērts, ka tradicionālā lauksaimniecība nebūs vienīgais iztikas avots laukos, daudzi zemnieki, nodarbojoties tikai ar lauksaimniecisko ražošanu, nevarēs sevi nodrošināt.

Tādēļ būs jārada alternatīvi nodarbošanās veidi un jāveido veiksmīga uzņēmējdarbība un mūsdienīga lauksaimniecība, kas nav tikai tradicionāla. Piemēram,

būs iespējas nodarboties ar vides sakopšanu, tradīciju saglabāšanu, kā to dara Francijā. Tur zemniekam valsts maksā par to, ka viņš dzīvo savā lauku saimniecībā un kopj apkārtnējo vidi. Viņam nemaz nav jāražo lauksaimniecības produkcija — lai tikai kopj ainavu.

Kā vienu no iespējām, kur likt brīvos cilvēkus Latvijas laukos, iesaka tūrismu. Daudzos referātos tika minēts — Latvija ir tūrisma zeme. Bet viedokļi dalījās. Arī man šī ideja liekas nedaudz smieklīga, jo lauksaimniecības pamati likti senos laikos, nozare augusi un attīstījusies. Vēsture pierādījusi, ka Latvija taču ir bijusi viena no lauksaimnieciski visattīstītākajām Eiropas valstīm, kāds te tūrisms? Cilvēkiem to būs grūti saprast. Tūrisma aizstāvji min argumentus, ka Latvijas lauki ir nedaudz mežonīgi, nav tik ļoti «pieglausti» kā Eiropas Savienības valstīs, tāpēc viesiem būtu iespēja te izstrūkstos labumus baudīt. Arī skaitļi liecina šim virzienam par labu, jo pēdējo piecu gadu laikā Latvijā trīs reizes palielinājies to saimniecību skaits, kur nodarbojas ar lauku tūrismu. Arī viesu skaits palielinājies pat 10 reizes. Vai tā būs izeja — neko neražojot, tikai apkalpojot pelnīt?..

Pašlaik ir moderni teikt — nevis lauku attīstība, bet reģionālā attīstība. Visiem skaidrs, ka Latvijā ir ļoti lielas atšķirības starp reģioniem attīstības ziņā. Ievērojami atšķiras cilvēku dzīves līmenis arī pilsētās un laukos. Pašlaik galvenais ir panākt līdzsvaru starp pilsētām un laukiem. Citādi cilvēku resursi turpinās aizplūst uz pilsētām, bet lauki paliks bez intelektuālā potenciāla, nebūs neviena, kas spētu radoši strādāt. Vācijas pārstāvis savā ziņojumā izpelnījās konferences dalībnieku pilnīgu atbalstu, jo viņa skatījumā Latvijā ir divi reģioni — Rīga un pārējā Latvija. Visai drūmi, bet tā ir realitāte, ko laukos visi sen jau apjautuši.

Pasaules Bankas pārstāvji savās runās uzsvēra Latgali, kas ir īpaši nabadzīgs apgabals. Laikā no 1998. gada nevienlīdzības līmenis un nabadzība Latgalē arvien turpina pieaugt. Kopumā Latvijas laukos nabadzības līmenis ir par 40 procentiem augstāks nekā pilsētās.

Konferencē runājām par SAPARD iespējām, par to, kādiem mērķiem Eiropas nauda domāta. Svarīgākais nebūs tas, ka zemniekam, teiksim, radīsies iespējas nopirkt jaunu traktoru, bet gan attīstīties reģionāli, attīstīt atpalikušos novadus. Zemkopības ministrs informē-

ja, ja ne jūlijā, tad septembrī noteikti tiks apstiprināts SAPARD programmas projekts. Tad arī varēs gaidīt Eiropas naudu Latvijā.

Ar patīku klausījies Latvijas zemnieku uzstāšanās. Daudzi no viņiem ar skaitļiem pierādīja, ka Latvijā lauksaimnieciskā ražošana tiek mērķtiecīgi iznīcināta. Eiropas Savienības valstīs zemnieki par labības tonnu saņem vidēji 111 latus. Pie mums šī summa ir uz pusi mazāka. Ir izrēķināta un zinātniski pamatota graudu pašizmaksā, tā sniedzas pāri 100 latiem. Tas nozīmē, ka valstī notiek apzināta lauksaimniecības graušana.

Ar prieku dzirdēju, ka beidzot sāk runāt arī par kooperāciju lauksaimniecībā, par kooperatīvo sabiedrību nozīmīgumu. Bija arī reāli piemēri. Piemēram, uzstājās pārstāvji no kooperatīvās sabiedrības «Tupenis» Jelgavas rajonā, kuri nodarbojas ar kartupeļu pārstrādi. Protams, ir problēmas, taču arī naudas ir vairāk, vairāk iespēju izvērsties, iegādāties modernākas iekārtas. Kokapstrādes firma «Stalji» sāka nodarboties ar jumta latīņu ražošanu, bet tagad ražo vakuumlogus un lielāko daļu produkcijas pārdod Eiropas valstīs. Der ieklausīties viņu viedoklī — galvenais ir nevis saražot, bet veiksmīgi pārdot. ES tirgu iekarot nav un nekad nebūs viegli.

Vispār eiropiešiem ir divējāda attieksme pret Latvijā. Lauksaimniecības līmenis noteikti jāpaaugstina. Taču arī pārmeļu labi strādāt un ražot daudz lauksaimniecības produkcijas Latvijas zemniekiem ES neļaus. Izrādās — nūjai ir divi gali.

Mani iekšēju nepatiku izraisīja kāda ASV zinātnieka lekcija par ģenētiski modificēto produktu un organismu lielo nozīmi nākotnē. Viņš enerģiski pārliecināja, ka, izmantojot ģenētiku, var radīt sojas pupiņu šķirnes, kuras var audzēt tuksnesī. Tas ir galīgi pret dabas likumiem. Un kā tas iespējams cilvēces veselību nākamajās paaudzēs?

Zemkopības ministrs gan uzsvēra, ka lauksaimniecība Latvijā bija, ir un būs, ka tā ir lauku mugurkauls, taču samazināsies tās apjomi. Tāpēc esiet tik labīgi un mēģiniet gūt ienākumus no nelauksaimnieciskiem sektoriem. Taču ministrs minēja, ka neskaidrību vēl daudz. Ko un kā darīt, tā ir citas konferences tēma. Zemniekiem daudz jāmacās, kā izmantot Pasaules Bankas un ES līdzekļus, kuri nav domāti, lai palielinātu pārtikušo cilvēku ienākumus, bet lai sāktu ražošanu.

kas ir izdemolētas, salauztas, nav slēdzamas. Atbilstoši pasta noteikumiem šādās kastītēs pastnieks nedrīkst atstāt nekādus pasta sūtījumus, arī avīzes. Ļoti bieži no bojātām un neaizsēgtām pastkastītēm pasta sūtījumi pazūd. Iedzīvotāji ar sūdzībām par nesaņemtiem sūtījumiem griežas pastā, bet mēs liekam pastniekiem par savu naudu nopirkt avīzes un izsniegt vietā. Bet pastnieki nespēj nopirkt tik daudz avīžu, cik ir pazudis. Bez tam viņi strādā godīgi, avīzes iznēsā kā pieklājas un viņus nevar vainot to pazūšanā.

Mavrikijs Lomakins uzsvēra, ka pastkastītes ir tās juridiskās vai fiziskās personas īpašums, kurai pieder attiecīgā dzīvojamā ēka (namu pārvalde, dzīvokļu kooperatīvs, privātpersona un tamlīdzīgi). Indivi-

duālajās mājās tas ir mājas īpašnieks. Savukārt pilsētu daudzdzīvokļu namos pasta kastītes pieder tam, kam pieder māja, lietojoties — pašvaldībai. Savā laikā nami uzcelti un nodoti lietošanai ar visām pastkastītēm, bet tās nekad nav nedz sagādājis, nedz uzstādījis pasts, un arī tagad tas par pastkastītēm neesot atbildīgs.

— Par īpašumu vajadzētu rūpēties, — teica Mavrikijs Lomakins. — Namu pārvaldēs ir jābūt remontbrigādei, kas labo pastkastītes. Individuālo māju īpašnieki ar remontiem varētu tikt galā paši.

Gadījumā, ja pasta kastītes nav, vai arī tā ir salauzta, pastnieka pienākums ir atstāt aicinājumu, lai abonents ierodas pasta nodaļā un saņem sūtījumu.

L.Rancāne

Rajona pašvaldībās

Rušonas pagastā

■ Rušonas pagasta padomes sēdē izskatīts paju sabiedrības «Preiļu SCO» priekšsēdētāja Vladimira Haritonova iesniegums. Sakarā ar to, ka noslēgts sadarbības līgums starp «Preiļu SCO» un SIA «Tauma — Eikša» par to, ka «Tauma — Eikša» pārvaldīšanā pieņem «Preiļu SCO» ražošanas ēkas, «Preiļu SCO» lūdz minētajai firmai nodot arī zemi 8,8 hektāru platībā. Deputāti deva savu piekrišanu.

■ SIA «Zolva» direktore Ineses Šustovas iesniegumā bija lūgts atļaut 23. jūnijā notiekošā sarīkojuma laikā Zolvā tirgot alkoholiskos dzērienus. Rušonas pagasta padomes deputāti deva atļauju tirdzniecībai ar alkoholiskiem dzērieniem.

■ Padomes sēdē deputāti norādīja kādas reklāmfirmas no Rīgas lūgumu atļaut uzstādīt informācijas un reklāmas stendu Rušonas pagasta centrā kādas koka pārstrādes firmas reklamēšanai. Sakarā ar to, ka reklamējamā firma ar pagastu nav saņēmusi savu uzņēmējdarbību, pagasta padome bija pret tās reklamēšanu.

■ Pagasta padomes sēdē izskatīta no Preiļu domes atkārtoti saņemtā vēstule ar aicinājumu piedalīties sabiedriskās organizācijas «Preiļu novads» izveidošanā un darbības nodrošināšanā. Tā kā Rušonas pagasts jau ir noslēdzis sadarbības līgumu ar Silajāņu pagastu un Rēzeknes rajona Feimaņu pagastu, nolēmts Preiļu domes priekšlikumu noraidīt.

■ Pagasta padome saņēma Pizānu sādžas iedzīvotāju parakstītu vēstuli par to, ka pagasta nozīmes ceļš «Baltais krogs — Pizāni — Ivanāni» ir neizbraucams. Ceļu sabojājuši balķu vedēji pavasara šķidoņa laikā. Deputāti nolēma vēstuli izskatīt nākošajā padomes sēdē, uzaicinot vainīgās personas.

■ Rušonas pagasta padomes deputāti izskatīja jautājumu par līdzekļu piešķiršanu sakarā ar izlaidumiem un bērniņas svētkiem. Nolemts piešķirt 150 latu ziedu un grāmatu iegādei skolu absolventu sveikšanai, kā arī katram 9. vai 12. klases beidzējam pabalstu desmit latu apmērā. Piešķirti līdzekļi bērniņas svētku rīkošanas izdevumiem — teātra izrādes apmaksai, dāvanu iegādei.

■ Pagasta padomes sēdē pieņemts lēmums samazināt par medikamentiem izmaksājamo kompensāciju. Turpmāk veci, vītuļi bezbērnu pensionāri, 1., 2. un 3. grupas invalīdi, bezdarbnieki saņems kompensāciju 25 procentu apmērā no medikamentu iegādei iztērētās summas.

L.Rancāne

Uz ogām miltrasa

Ērkšķogu stādījumos atsevišķās vietās ogas jau ir inficētas ar Amerikas miltrasu. Uz ogām var redzēt apsarmi, vēlāk tā kļūst brūna, stipras infekcijas gadījumā ogas nav lietojamas uzturā.

Mazdārzīnos rūpīgi ērkšķogu krūmus apputiniet ar koku pelniem, kas rada sāmainu vidi un ierobežo miltrasas sēnes attīstību. Tas jā dara rasas laikā, parādoties pirmajām slimības pazīmēm vai vislabāk apputināt neilgi pirms slimības parādīšanās. Apstrādi atkārti vairākkārt ar nedēļas starplaiku un uzreiz pēc lietus, kas noskalos iepriekšējo apputinājumu.

Daudzi audzētāji lieto ķiploku ūdens izvilckumu, ko atšķaida. Ērkšķogu krūmus var aplaistīt arī ar atšķaidītu vircu, vakaros vai vēsā laikā, lai neizraisītu apdegumu, tas arī daļēji pasargās.

Miltrasu var ierobežot smidzinot ar 0,3% vara sulfāta šķīdumu, kam pievieno 3% zaļo ziepi. Apstrādes ir jāatkārto pēc slimības parādīšanās vairākas reizes ar nedēļas starplaiku. Miglošanai pret miltrasu var lietot sēru saturošus fungicīdus, miltrasas apkarošanai ogulājiem ir atļauts lietot Tiovitu, stingri ievērojot lietošanas noteikumus. Labs līdzeklis ogulāju slimību apkarošanai ir Bordo šķīdums, tikai jālieto pareizā laikā un pareizās devās.

Anita Trūpa,
Valsts AAD Viļānu DPP agronome

? Lasītājs jautā

Kam pieder un kas ir atbildīgs par pasta kastītēm? Vai pasts drīkst dīkstāvēt savus noteikumus attiecībā uz pasta kastīšu lietošanu?

Šādu jautājumu «Novadniekam» uzdeva lasītāji, saņemusi brīdinājumu no Preiļu pasta administrācijas, ka pasta sūtījumi kastītē netiks likti, ja tā nebūs aizsēdzama.

Preiļu pasta direktors Mavrikijs Lomakins šo brīdinājumu komentēja šādi:

— Pasta noteikumus paredzēts, ka vienkāršas vēstules (bandroles, pastkartes), periodiskos izdevumus, kurus piegādā personām mājās, var iemest vēstuļu kastītē pie durvīm vai slēdzamā pasta skapītī.

Minētais brīdinājums izsūtīts visiem iedzīvotājiem sakarā ar to, ka gan pilsētās, gan laukos ir ļoti daudz tādu pasta kastīšu,

Šodien vārdadienu svin — Ingrīda, Ardis.
7. jūnijā — Gaida, Arnis.

Uzdot jautājumus un izteikt ierosinājumus «Novadniekam» var pa tālr. 22059.

- «Novadnieks» un pagastu padomes sirsnīgi sveic šīs nedēļas jubilārus:
- ♦ 50 gadus Valentinu Griguli 6. jūnijā un Osvaldu Vānagu 11. jūnijā, 60 gadus Ivanu Saveļonoku 9. jūnijā un Venerandu Poplavsku 10. jūnijā, 65 gadus Valentinu Zeili 5. jūnijā, 70 gadus Bronislavu Bleideli 8. jūnijā **AGLONAS PAGASTĀ;**
 - ♦ 60 gadus Mihailu Proškinu 5. jūnijā, 80 gadus Antoninu Dekterevu 9. jūnijā **GALĒNU PAGASTĀ;**
 - ♦ 60 gadus Eduardu Bicānu 8. jūnijā un Albertu Pastaru 11. jūnijā, 70 gadus Andreju Saulīti 8. jūnijā **PREIĻU PAGASTĀ;**
 - ♦ 50 gadus Helēnu Catlakšu 6. jūnijā, 91 gadā Annu Sondori 5. jūnijā **RIEBIŅU PAGASTĀ;**
 - ♦ 70 gadus Franci Pastaru 9. jūnijā **ROŽKALŅU PAGASTĀ;**
 - ♦ 75 gadus Emiliju Lačkāji 7. jūnijā **LIVĀNU NOVADA ROŽUPES PAGASTĀ;**
 - ♦ 65 gadus Emiliju Abaroni 5. jūnijā, 75 gadus Jāni Šaraku 11. jūnijā **RUDZĀTU PAGASTĀ;**
 - ♦ 70 gadus Genovefu Ugaini 8. jūnijā **RUŠONAS PAGASTĀ;**
 - ♦ 50 gadus Antonu Luriņu 6. jūnijā, 60 gadus Izidoru Skuteli 9. jūnijā, 75 gadus Veroniku Ūzulnieku 11. jūnijā **SAUNAS PAGASTĀ;**
 - ♦ 75 gadus Aleksandru Mihailovu 10. jūnijā **SILAJĀNU PAGASTĀ;**
 - ♦ 60 gadus Antonu Vēveru 9. jūnijā **STABULNIEKU PAGASTĀ;**
 - ♦ 50 gadus Janīnu Ušacku 10. jūnijā, 75 gadus Valentinu Lakovsku 11. jūnijā **SUTRU PAGASTĀ;**
 - ♦ 75 gadus Ksaveriju Aizpuri 11. jūnijā **LIVĀNU NOVADA TURKU PAGASTĀ;**
 - ♦ 55 gadus Jāni Ancverīņu 8. jūnijā, 60 gadus Albinu Spūli 7. jūnijā, 65 gadus Pēteri Patmalnieku 6. jūnijā **UPMALAS PAGASTĀ;**
 - ♦ 81 gadā Antonu Trūpu 5. jūnijā **VĀRKAVAS PAGASTĀ.**

Sludinājumi ← **Reklāma**

NODOTS PRIVATIZĀCIJAI
 PRIVATIZĀCIJAS AĢENTŪRA PAZIŅO:
 privatizācijai nodots šāds valstij piederošs zemesgabals:

Zemesgabala adrese	Zemesgabala platība (m ²)	Zemes kadastra numurs	Zemes īpašuma registrācija zemes grāmatā	Zemesgabala pirmpirkuma tiesīgā persona	Atbildīgais speciālists, viņa tālruna numurs
Stirnu ielā 3, Jersikas pagastā, Preiļu rajonā	9711	76520010055	Jersikas pagasta zemesgrāmatā folijas Nr.4400	Akciju sabiedrība "Latvijas gāze"	Inga Bendere 7021345

Personām prasījumi, kas attiecas uz minēto privatizējamo zemesgabalu, piesakāmi 1 (vienu) mēneša laikā no šī paziņojuma publicēšanas dienas laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".
 Prasījumus apliecināšie dokumenti jāiesniedz Privatizācijas aģentūrā, Rīgā, K. Valdemāra ielā 31, LV-1887.
 Privatizācijai nodotā zemesgabala robežu plāns publicēts laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" 2000.gada 31.maijā, Nr.193/196(2104/2107), ielikum Nr.22(74).

4PA Privatizācijas aģentūra
 K.Valdemāra iela 31, Rīga, LV-1887 E-mail: lpa@mail.bkc.lv http://www.lpa.bkc.lv/

Redakcijā Preiļos, Aglonas ielā 1 pārdošanā ir «Preses balles '99» videokasetes.

Iepērkam mājlopus gaļai.
 Samaksa uz vietas.
Tālr. 23906, 23116.

IU «Sana» pārdod: miglotājus, plaušmašīnas, kartupeļu stādītājus un racējus, vagoņus, arklus, grābekļus u.c. Piedāvā lizingu. Pārdod BRUGI. Vasarsvētku ATLAIDES!!!
Tālr. 53 48546, 9488554, 9536927.

Iepērkam mājlopus gaļai.
 Samaksa uz vietas.
Tālr. 24147, 21956.

Pardod
 Opel Ascona 1,3 l, 1984. g., tehniskā kārtībā, 500 \$.
 Tālr. 23054;
 steidzami māju Preiļos centrā. Tālr. 23865;
 lauku māju Riebiņu pag. «Cimainos». Interesēties Preiļos, Tirdzniecības ielā 26;
 jaunu piekabi KUPAVA, NRU-0,5, mazlietu piekabi 2PTS-4, 2 korpusu arklū. Tālr. 36532, 9479775.

Perk
 privatizētu 2 istabu dzīvokli Preiļos. Tālr. 36532, 9479775.

Dažādi
 Lauksaimniecības darbs ārzemēs! Mob. tel. 9555858.

Pamatojoties uz 2000. gada 17. maija Aglonas pagasta padomes sēdes lēmumu (protokols nr. 9, paragrāfs 50) par Aglonas pagasta padomes vēlēšanu komisijas locekļa atbrīvošanu no pienākumu pildīšanas un saskaņā ar LR likumu «Par pilsētu, rajonu, pagastu vēlēšanu komisijām un vēlēšanu iecirkņu komisijām»
tiek izsludināta kandidāta pieteikšanās uz atbrīvojošos Aglonas pagasta padomes vēlēšanu komisijas locekļa vietu.
 Pieteikšanās Aglonas pagasta padomē divu nedēļu laikā no šī sludinājuma publicēšanas dienas.

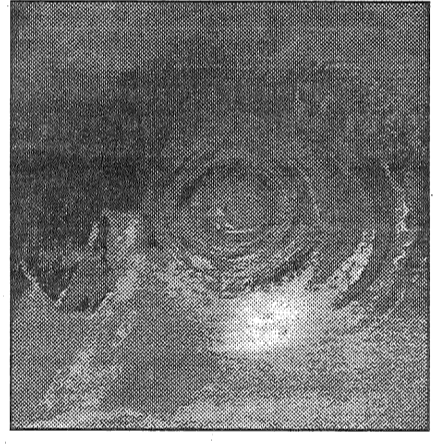
Klimata izmaiņas un nākotne

Īpaši pēdējos desmit gados aizvien biežāk dzirdam par globālo sasilšanu, siltumnīcas efektu, ozona caurumiem. Vai esam aizdomājušies, ko tas īsti nozīmē, kā šīs problēmas rodas un kā ietekmē mūs, mūsu bērnus?

Kas tad ir klimats? It kā līdz šim pats par sevi saprotams meteoroloģisko apstākļu kopums, kurā mēs dzīvojam. Saules starojuma ietekme, Zemes rotācija, gaisa masu sastāvs, okeāna tuvums un lielums, kalnu augstums un ieleju dziļums — visi šie faktori veido to, ko sauc par klimatu. Klimats nosaka arī, kā mēs dzīvojam. Mājas, ko ceļam, drēbes, ko valkājam, pārtika, ko lietojam, pat mūsu temperaments ir cieši saistīts ar klimatu.

Pēdējos 130 gados Zemes vidējā temperatūra ir paaugstinājusies par 0,5° C. Nekad agrāk vēsture nav pieredzējusi gadījumu, kad cilvēku darbības dēļ temperatūra palielinās tik īsā laikā. Mūsu kļūst aizvien vairāk, mēs aizvien vairāk pieprasām un patērējam energoresursus, un Zeme vairs nespēj pretoties mūsu maksīgajam, cilvēku radītajam spiedienam.

Klimata izmaiņas sauc par siltumnīcas efektu, taču siltumnīcas efekts ir dabisks. Tas uztur līdzsvaru starp Saules radīto Zemes uzsildīšanu un tās dabisko atdzišanu. Šo līdzsvaru notur dabiskās siltumnīcas efekta gāzes atmosfērā (pārsvarā CO₂ un ūdens tvaiks). Šīs gāzes ir kā sega ap Zemi, kas notur temperatūru, kāda nepieciešama dzīvībai. Cilvēki, dedzinot naftu, akmeņogles, rada papildu oglekļa dioksīdu (CO₂). Šī gāze Zemes segu padara par daudz biežu, un Zeme uzsilst. Sarežģītā Zemes balansēšanas sistēma starp uzsildīšanu un atdzišanu ir izjaukta. Speciālisti paredz, ka līdz 2050. gadam atmosfērā būs divas reizes vairāk CO₂ nekā pirms šīs izmaiņas un posts sākas — pirms industriālās revolūcijas pagājušā gadsimta vidū. Tā būs ātrākā

● Tāds izskatās Sahāras tuksnesis no Kosmosa.

sasilšana cilvēces vēsturē. Ir daudz pētījumu, kas ļauj domāt, ka Zemes ekosistēma neizturēs šādu spiedienu. Viss bruks un mainīsies.

Sekas. Beigsim reiz bezatbildīgi un eiforiski fantazēt par persiku dārzēm Latvijā, siltajām pludmalēm ar palmām un temperamentīgiem (kā spāņi) mazbērniem. Zemes uzsildīšana nenozīmē visur siltāku un patīkamāku dzīvi. Zemes uzsildīšana izjauks sarežģītās vēju, okeāna straujumu, lietus un citas sistēmas. Uzsildīšana nenotiek vienmērīgi — dažās pasaules daļās tā notiks ātrāk, citās — lēnāk, izraisot vētras, orkānus, plūdus, nepieredzētu sausumu. Golfa straumes intensitāte, iespējams, apstāsies, un tas var nozīmēt neko citu kā jauna leduslaikmeta sākumu Eiropā. Nākotnē biežas dabas katastrofas var kļūt par ierastu klimata parādību. Vētru skaita un un spēka pieaugšana nākotnē, arī Latvijā, vairs netiek apšaubīta. Kūstot arktiskajiem ledājiem, celsies jūras līmenis, un tādā gadījumā visai bēdīgas izredzes var būt Zemgales lidzenam, Papei un Nīcai. Kas attiecas uz temperamentīgiem mazbērniem, tad karstuma vilņu intensitāte, plūdi, vētras un citi ekstremāli kli-

mata notikumi izraisīs ievainojumus, psiholoģisku nelīdzsvarotību un pat nāves gadījumus. Ozona slāņa noārdīšanās var izraisīt ģēnu mutācijas. Tā ka spāņi mūsu mazbērni nebūs, bet drīzāk psihiski nelīdzsvaroti mutanti.

Persikus, iespējams, nelasīsim spaiņiem, bet ar holeru un citām siltuma izraisītām sērgām varbūt pacīnīties vajadzēs mūsu bērnbērniem. Vai ar klimata izmaiņām saistīts arī ozons? Protams. Ozons ir trīs atomu skābekļa molekula. Tas sastopams visā atmosfērā, bet dzīvības pastāvēšanai nozīmīgākā ozona koncentrācija ir stratosfērā — atmosfēras slānī starp 20. un 40. kilometru. Šis slānis aizsargā mūs, dzīvniekus un augu valsti no saules kaitīgā ultravioletā starojuma, par ko esam daudz dzirdējuši kaut vai ādas novecošanās un ādas vēža sakarā.

Ozona slāni ietekmē freoni, kurus sintezēja pirms dažiem gadu desmitiem, un tie nav sastopami atmosfērā. Freoni nodara lielu kaitējumu ozona slānim, un tie ir arī siltumnīcas efektu pastiprinošas gāzes. Tos lietojam galvenokārt aerosolu baloniņos un saldējamās ierīcēs. Par laimi, pasaulē ir daudz kas darīts — ozonu noārdošās vielas tiek pakāpeniski izslēgtas no saimnieciskās aprites. Latvijā (un ne tikai) joprojām izmanto daudz saldēšanas iekārtu un citu ierīču, kurās ir freons. Vēl nav radīta pietiekami efektīva sistēma freonu atpakaļsavākšanai, kad ierīces ir nolietojušas.

Lasītais šķiet pārāk drūms un biedējošs, bet apzināties briesmas un kļūt atbildīgiem, mainīt savu un apkārtnes pasauli ir labāk nekā izvēlēties strausu politiku un sapņot par apelsīnu dārzu pie mājas.

Zeme ir mūsu vienīgās mājas, citur mēs pagaidām nevaram pārcelties (lai arī kādas fantāzijas virtotu gaisā). Savus daudz mazākos un sliktākajās gadījumā nomaināmos mājokļus mēs kopjam, stutējam, remontējam.

Pēc preses materiāliem